СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

РІК XLV. Ч. 263. Джерзі Сити, Н. Дж., четвер, 11-го листопаду 1937. VOL. XLV. No. 263. Jersey City, N. J., Thursday, November 11, 1937

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ВІДОЗВА РУЗВЕЛТА НА ДЕНЬ ПОДЯКИ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт видав з нагоди Дня Подяки, що припадає на 25 листопаду, відозву до американського народу. В тій відозві він закликає американський нарід торжественно святкувати День Подяки й побожно дякувати Богові за всі дари, які має Америка. „Жнива на наших полях були багаті", говориться в ній, „і багато чоловіків та жінок знайшли стале заняття". Далі говориться, що американці знаходяться в тому щасливому положенні, що їм не грозить ніякий конфлікт з якоюсь іншою потугою, в той час, коли майже всі інші народи на світі постійно живуть під загрозою вибуху війни.

КРИТИЧНІ ЗАВВАГИ НА КОНВЕНЦІЇ ЖІНОК.

ОЛБАНІ. — Тут відбувається в готелі „Тен Ік" конвенція Федерації Жіночих Клюбів стейту Ню Йорк, на якій є присутніх 600 делеґаток. Конвенція нараджувалася над економічним положенням жінки, над вихованням нових поколінь та над занепадом релігійности в Злучених Державах Америки. Зо звітів виходило, що в Америці на кожних 25 громадян тільки 14 є записані в якійнебудь церковній громаді, католицькій, протестантській чи жидівській. Решта не належить до ніякої церкви. Тому то й Ліґа Націй офіційно натаврувала Америку як „поганський край".

БУДУТЬ УЖИВАТИ ФОНДІВ СУСПІЛЬНОЇ ЗАБЕЗПЕКИ.

ВАШИНҐТОН.—У часі нарад над біжучим економічним положенням краю президент заявив, що уряд задумує пустити в рух ті фонди, що їх зложили робітники і підприємці на суспільну забезпеку для робітників. Уряд хоче робити це тому, щоб не обкладати край новими податками, а проте щоб оживити якось бизнес, який в останних часах трохи обнизився.

НАРАДИ АФП І КПО ИДУТЬ ПИНЯВО.

ВАШИНҐТОН. — Наради комітету двох ґалузей робітничих орґанізацій, Американської Федерації Праці і Комітету Промислової Орґанізації, відбуваються пиняво. Попереднього дня наради поступили були значно вперед і обі сторони згодилися, що деякі юнії повинні орґанізуватися на засаді фаху, а деякі на засаді промислу. Але тепер комітети не можуть погодитися щодо означення, котрі саме юнії.

КАЖЕ, ЩО ДЖАН ЛУІС ПРОГРАВ СТРАЙК.

НЮ ЙОРК. — Ґубернатор стейту Огайо, Мартин Дейві, якого посуджують, що він військом і поліцією здушив кріваво сталевий страйк у свому стейті, заявив на зборах одного товариства в Ню Йорку, що він зовсім не здушив страйку, ні навіть не виграли його власники фабрик. Його програв Джан Луіс своїми методами насильства. Коли насильство було внеможливлене, то робітники самі так скоро повернулись до праці, що це здивувало навіть самих фабрикантів.

З ЗАЗДРОСТИ ЗАСТРІЛИВ ЖІНКУ І ПРИЯТЕЛЯ.

ҐЛЕНДЕЙЛ (Каліфорнія). — Павло Врайт, завідувач фабрикою літаків, зголосився сам на поліції і сказав, що він застрілив свою жінку і приятеля Кімеля, заставши їх у взаємних обіймах. Він сам привів Кімеля до свого дому, щоб посвідчитися перед своєю заздрісною жінкою, де він був і що робив. Опісля вони почали запивати собі на здоровля, аж доки Врайт не заснув. Коли пробудився, застав свою жінку в обіймах приятеля. На запит чоловіка, що це означає, жінка засміялась і поцілувала Кімеля. Тоді Врайт пішов до шуфляди, добув револьвер і обох застрілив.

МІСТЕЧКА КОЛО НЮ ЙОРКУ БОЯТЬСЯ НАПЛИВУ ЗЛОЧИНЦІВ.

НЮ РОШЕЛ (Ню Йорк). — Посадник містечка Ню Рошел рішив скріпити свою поліційну силу, бо боїться, що коли нюйорський прокуратор Дюі зачне натискати на своїх ґенґстерів і ракетірів, то вони, наче таргани від отрути, зачнуть утікати поза Ню Йорк, у сусідні містечка.

НАЗНАЧЕННЯ НОВОГО КОМАНДАНТА АМЕРИКАНСЬКОЇ ФЛЬОТИ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт назначив на місце адмірала Гепборна адмірала Клодета Блока новим командантом американської воєнної фльоти. Гепборн перейде на командування 12-тої морської округи на Тихім океані.

ПОСТУП У НАРАДАХ ПРЕДСТАВНИКІВ ПРАЦІ.

Представники Американської Федерації Праці і Комітету Промислової Орґанізації поробили у своїх нарадах значні поступи вперед, щоб зліквідувати непорозуміння, яке існує між ними вже від двох років. Обі групи починають признавати собі трохи рації й правдоподібно, що незадовго назначать спеціяльний комітет, що розмежує території їх праці.

БІБЛІЯ У НОВІЙ РЕДАКЦІЇ.

Небаром вийде в Англії біблія в зовсім новій редакції. Видавці хочуть дати біблії форму повісти, яку можна буде читати з більшим зацікавленням як досі. Всі повторення та нудні списи імен викинуть зовсім.

Прозу друкуватимуть так, як прозу, але вірші окремими рядками. Старий завіт буде виданий окремими томами, починаючи від історії і кінчаючи на пророках. Текст збережуть давній, одначе для деяких книг, як напр. для Соломонової „Пісні Пісень", зладили новий переклад.

На вступі кожної нової книги буде поданий час, коли вона й ким була написана. Всі неясні місця матимуть окремі пояснення.

ҐАРІБАЛЬДІ І КАРЛИК.

Коли Ґарібальді був на Сицилії, починаючи свою боротьбу за обєднання Італії, зголосився як добровольць один карлик. Військова комісія вважала його за дитину й тому не приняла його до війська. Це розгнівало карлика так, що він почав домагатись авдієнції у самого Ґарібальдія. Він похвалив карлика за його патріотизм, але теж не приняв його до війська. По перших боях зголосився карлик знову і то просто до Ґарібальдія. З гордістю показував на рану, яку мав на спині. Ґарібальді на це відповів, що нарід не потребує таких вояків, які були поранені в спину, утікаючи з поля битви. По наступній битві прибіг карлик знову перед Ґарібальдія, випрямив своє тіло високе 3 стопи й 9 цалів і, показуючи на груди, сказав: „Я знову, ґенерале, ранений — але тепер у груди..." Сказавши це, впав і вмер. Згинув за батьківщину, яка була найбільшим його ідеалом.

ЗАБАГАТО ЙОМУ БУТИ ВМЕРЛИМ.

Через те, що його вже третій раз оголосили вмерлим і його жінка змучилася приймати кондоленції, Генрі Бейкер у Монтреалі відкликався до часописів з просьбою, щоб помогли йому оставатись живим. Перший раз проголошено його вбитим у битві під Вімі. Другий раз було оголошено в часописах, що він утопився в Ст. Джанс, Кве., а недавно оголосили часописи, що він умер після операції на шлунок. „Цього мені вже забагато", сказав Бейкер у редакції одного часопису. „Як я вмір, то я нічого про це не знаю. Отже прошу, зробіть щось, щоб люди не приходили радити моїй жінці, як вона має мене поховати".

ІНТЕРВЕНЦІЯ ФАЛЬШИВОГО ВОЄВОДИ В СПРАВІ ПОСАДИ.

У Львові трапилася така комічна подія: Польський артист-маляр Адам Тировіч хотів конечно дістатися на становище театрального маляря в міському театрі у Львові. Тому, що новий директор міського театру, Варнецкі, мав уже ввесь декоративний персонал у комплеті, Тировіч ніяк не міг дістатися на вимріяну посаду. Щоб таки своє осягнути, Тировіч вхопився підступу. Він зателефонував до театру й заявив, що це говорить віцевоєвода Хмелевскі, а опісля й воєвода Білик. Ніби-воєвода Білик просив конечно приняти Тировіча до міських театрів. Та ґенеральному адміністраторові Козловскому, який відбирав телефон, видався телефонат підозрілим. Він повідомив віцевоєводу Хмелєвского про справу. Вся справа виявилася. З Тировічем списали протокол і справу спрямували до прокуратури.

ГАВКАЛИ ПЕРЕД ЦЕРКВОЮ.

Торонтонський щоденник „Телеграм" доносить з Ошави про події на богослуженні в тамошній православній церкві. Подробиці цієї події були висвітлені в суді, де від довшого часу йдуть спори щодо згаданої церкви.

Остання подія відносилась до „перебивання богослужения способом гавкання певною частиною громади, що зібралась при вході до храму". Парох церкви, о. Максим Хаврюк, посвідчив на суді, що девять парохіянок явились при дверях церкви підчас богослужения та наслідували певні голоси, як гавкання і т. п. Крім того вони робили відомі знаки, дотикаючися великим пальцем кінця носа, а одна з жінок обернулась до священика і, зігнувшись, так заховалася, що йому, Хаврюкові, стало соромно. Череч те богослуження втратило свій побожний настрій.

Вислухавши справу, суддя Веб накартав жінок і відпустив їх із осторогою, що коли ще покажуться біля церкви з наміром заколочувати спокій, то будуть покарані.

КРАЛИ КНИЖКИ И ПРОДАВАЛИ ПО ДЕШЕВІЙ ЦІНІ.

З видавничої фірми Тшаска, Еверт і Міхальскі в Варшаві щезали масами нові книжки. Виявилося, що ці книжки крали з цієї фірми таки її власні працівники. Шість із них засіли на лаві обвинувачених. Крадені книжки складали вони в одного фризієра, де їх пакували в скрині й звідки їх розсилали по книгарнях по цілій Польщі. Фірма втратила при тім 50,000 зл.

ЛІТАК ДЛЯ 40 ПАСАЖИРІВ.

У німецьких заведеннях Юнкерса в Десав зладили останніми часами комунікаційний літак типу „Й. У. 90" з місцем для 40 пасажирів. Цей літак летить 350 кільометрів на годину, а може летіти й 430 кільометрів на годину. Має він 26 метрів довжини й 35 метрів ширини. Обстанова літака є повна комфорту.

ГУСТОТА НАСЕЛЕННЯ В РІЖНИХ КРАЯХ.

В Польщі на один квадратовий кільометр ужиткової поверхні припадає 85 мешканців; у Франції 108; в Німеччині 200; в Австрії 226; в Бельгії 394; в Японії 1,000.

КІНСЬКІ ТОРГИ БЕЗ ЖИДІВ.

В Рибнику на Шлеську визначила міська рада кінські торги на суботи, щоб у них не могли брати участи жиди. Хочуть взагалі всі тижневі торги пересунути на суботи, щоб жиди не могли в них брати участи.

В Ченстохові кілька міських радних поставили внесок, щоб заборонити всім жидам мешкати в місті, бо побут жидів у Ченстохові це зневага для чудотворного образу Богоматери.

КИНУЛИ ТРУПА СЕКТЯРКИ НА ЗЕМЛЮ.

В Болозві Долішній, повіт Рудки, померла Анна Самардак, літ 18, приналежна до секти „чотиродесятників". Її тіло мали поховати згідно з приписами на громадському цвинтарі у Ваньковичах. Цьому покорені перешкодили грекокатолицькі мешканці села. Вони спинили віз і скинули з нього труп на землю. Аж коли прибула поліція з Рудок, відбувся похорон без дальших перешкод на відповідному цвинтарі. Поліція тягне до відповідальности за проступок з уст. 168 к. к.

ПОМИЛКА АПТИКАРЯ.

Дві жінки, Лідія Карді і Гелена Ґірон, впали трупом у своїх домах на передмісті Ню Торонто, заживши медицини, в якій була сильна отруя. Аптикар додав утруї до медицини через помилку.

Обі жінки були під опікою лікаря, що записав їм рецепти. Жінки було собі чужі і поза лікаря та аптикаря не було між ними нічого спільного. Діставши рецепту, аптикар виробив медицини, але, помішавши фляшки на полицях, замісць лікувального складника додав до медицини отруї.

КОРОВИ ЛЮБЛЯТЬ МУЗИКУ.

Фармер Осип Браян у Портленд, Індіяна, має музикальні корови. Він кожного разу, як доїть свої корови, пускає в рух радіо, щоб корови могли слухати музики. Браян твердить, що музика впливає успокоююче на корови, що вони дуже люблять лагідну інструментальну або хорову музику і що, слухаючи музики, дають більше молока. Одначе, корови, каже Браян, не люблять жіночого сольового співу, особливо високих ріжких сопранів, які їх роблять дуже нервовими і вони показують своє невдоволення, копаючи ногами.

Одного разу Браяна не було вдома і його жінка пробувала доїти корови, не пустивши радія. Корови не злюбили цього так, що вона не могла видоїти ні одної корови. Допрева як нагадала собі за радіо й пустила його в рух, корови повитали його музику радісним муканням і заховувалися зовсім спокійно при дальшому доєнні.

ЛОНДОНСЬКЕ РАДІО ПЕРЕДАЄ УКРАЇНСЬКУ ПІСНЮ

ЛОНДОН. — Лондонське Українське Бюро подає: В пятницю, 22. жовтня, передавала найбільша англійська радіостація (Рідженал) українські пісні укладу проф. Олександра Кошиця. Співав хор „Брітіш Бродкестінґ Корпорейшен" під проводом відомого англійського диригента Леслі Вудґейта. Було видно, що хор завдав собі чимало труду, щоб надати пісням правильну інтерпретацію і віддати їхнього українського духа. Виспівано шість пісень. Слова до пісень були англійські. Перед кожною піснею подано докладне пояснення самої пісні і її історичний підклад, головно при козацьких піснях.

Українська музика популярна.

Українське Бюро подає далі, що лондонські радіові стації радо передають українські народні пісні як теж українську церковну музику. Тільки їх репертуар обмежений. Бюро звертається до американських музичних інституцій з проханням, щоб достарчили нового матеріялу, себто такого, де є англійські тексти до пісень.

Любка Колесса знову виступить.

Як відомо, 21. травня б. р. виступала українська славна піяністка Любка Колесса в Лондоні. Грала через телевізію в українському народньому строї. В листопаді виступить вона знову з другим концертом на радіо-телевізії.

АНГЛІЙСЬКА ПРЕСА ПРО УКРАЇНУ.

ЛОНДОН. — Лондонське Українське Бюро стверджує, що хоч англійська преса занята головно тими світовими конфліктами, що вже довели до війни, себто подіями в Еспанії й у Китаю, то всетаки українська справа далі вперто знаходить поважне місце на сторінках цеї преси. Бюро подає велике число статтей, що появилися в ріжних англійських часописах про Україну в останніх місяцях.

ВИГАС РІД КОЧУБЕЇВ.

ПАРИЖ. — Офінор подає, що помер у дуже сторому віці князь Михайло Кочубей, останній нащадок брата судді Кочубея, що то зрадив гетьмана Мазепу. Ця ґалузь Кочубеїв не відносилась до памяти Мазепи з такою ненавистю, яку мала до Мазепи старша лінія цього роду. Цей останній нащадок відносився навіть ворожо до московської династії Романових, яку вважав нижчою від свого власного роду. Михайло Кочубей викликав був 1912 р. велику сензацію, коли помістив у лондонськім часописі „Таймс" велику статтю, в якій домагавсь унезалежнення України від Росії, що йому замкнено цілковито поворот до Росії. Та він політиком не був, а більш дивaком. Як би був мав якусь політичну програму, міг би був зробити дуже багато для української справи, бо був одним з найбагатших дідичів в Україні. Навіть як знищили його маєтки, то ще вартість самих тільки його образів у Парижі представляла міліони франків. Хоч його улюбленим висказом було те, що „москалів треба вирізати", його доньки були цілком змосковлені й повіддавалися за французів — як московки. Ось так вигас один з небагатьох княізівських родів України.

ПОКЛАДАЮТЬ НАДІЇ НА ЗАЯВИ.

ВАРШАВА. — Польська Телеграфічна Аґенція розіслала комунікат, що на Волині відбувся український зїзд, який заявився за „співпрацю з польським громадянством згідно з засадами маршалка Пілсудского й отамана Петлюри". Цей „зїзд" теж заявив, що українці в Польщі мають усе, що їм потрібно для свого розвою, та що вічно хочуть остатись при Польщі й боронити її границь.

НІМЦІ ГОТОВІ ПОСЕРЕДНИЧИТИ.

ТОКІО. — Виходить на яву, що Японія і Китай є згідні, щоб Німеччина взялася до посередництва між тими воюючими між собою державами. Кажуть, що Німеччина живе з обидвома сторонами в згоді й не має ніяких інтересів на Далекім Сході.

ПОМЕР РЕМЗЕЙ МЕКДОНЕЛД.

ЛОНДОН. — У дорозі до Полудневої Америки помер нагло на кораблі Ремзей МекДонел, що був тричі брітійським премієром. Він вибрався відвідати Полудневу Америку за порадою лікарів. Шукав спокою. Мав 71 років. Був дуже довгі літа провідником Партії Праці, а коли вона прийшла до влади в 1924 році, став перший раз премієром. Потім розійшовся з партією, ставши в 1931 році премієром т. зв. Національного Уряду. В останніх часі почував себе надзвичайно самітним, бо розійшовся зо старими товаришами праці, а серця нових — не здобув. Назагал признають, що був дуже зручним політиком, знаменитим бесідником та орґанізатором.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

... mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 ... Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КАЖІТЬ ПРАВДУ ПРО БІДУ

Не закривати перед учнями правди щодо цього, звідки береться вбожество, ні того, що в краю є великі маси людей, що бідують. Так дораджує робити Обрі Вилиємс, директор „Нещенел Ют Адміністрейшен", що то говорив про це в Ню Йорку до 850 членів організації „Юнайтед Перентс Асосіейшен". Він каже, що в цій справі треба американцям заглянути правді в вічі, не треба їм запихати голову в пісок, як той струс, а треба „face the facts, face the music", і не дурити себе й інших, а в першу чергу молодь, що не треба нічим журитися, що кожний має працю, а як ні, то скоро її буде мати, та що скоро буде автомобіль у кожнім гаражу, а курка у кожнім горшку.

Обрі Вилиємс звертає увагу на те, що ми себе в Америці постійно дуримо фразами про демократичну форму правління і про свободу підприємства, а по правді, як одно так і друге є у великій мірі глумом над великою частиною населення цього краю. І смішно говорити про те, каже він, що ми маємо тут „безплатну науку", коли на полудні чоловік заробляє річно всього $180 і не має за що купити навіть обуви й одягу для дітей, щоб їх можна було посилати до гай скул. І тому і не посилає їх до цеї „безплатної школи". Бо замало мати школи, як теж учителів, але треба ще уможливити людям посилку дітей до школи. А коли на 9,500,000 осіб, у віці між 14 і 17 роком, яких 3,500,000 дітей, що радіб учитися, до гай скул не ходять, то треба шукати причин, чому так є, і які економічні відносини є причиною того лиха. І треба, каже Вилиємс, щоб учителі цього не таїли перед учениками в школі, а навпаки, щоб виясновали ту справу ясно й отверто, чому це так є, що пересічний заробіток неодного з їх батьків виносить на рік усього $129. Треба тим ученикам сказати, що лихо походить від того, що є дуже нерівний розділ багатств краю, що одні мають із цього приводу забагато, а другі замало. А далі треба сказати і те, що ті, що мають дуже багато, бояться, щоб нічого не втратили і тому спиняють ліквідацію цеї великої нерівности, бо думають, що ця ліквідація буде полягати тільки на тому, що їм заберуть, щоб забране віддати іншим. І далеко краще, щоб такі річи почули учні від своїх учителів, ніж мають набирати відомостей про ті справи від елементів, які бажають довести край до анархії. До 2,800,000 молодих людей, що вийшли зо школи і ще не могли знайти праці, треба підходити з правдою, чому так є, що ті, що хочуть працювати, цеї праці не в силі дістати, та чому багатство краю скупчилось в руках одиниць.

Цю промову Обрі Вилиємса визнали „правдивою відозвою", яку повинні запамятати собі добре родичі дітей і виховники — в цілій Америці.

О. С.

СТАЛІНСЬКА АСИМІЛЯЦІЯ

Я вже згадував, якими методами посувається російська диктатура в Україні, щоб злїпити українців з москалями в один нарід. Це передвсім **культ спільного царя, Сталіна.** Але є й інші способи. Головно, відповідно зладжене навчання **історії.**

В збірнику статтей Сталіна, Жданова і Кірова п. з. „Про деякі питання історії большевизму" знаходимо таке речення: „Нам потрібний такий підручник історії СССР, деб історія Великоросії (Московщини) не відривалася від історії інших народів СССР". Дуже ясно: їм потрібні підручники „історії", які, фальшуючи історію, намагалисяб довести, що всі народи, уярмлені Росією, споконвіку нібито жили разом з нею.

Відповідно до тих „вказівок" ЦК ВКП і Совнарком уже в 1934 і 1936 р. видали відповідні постанови про викладання історії в советських школах. Але советська преса стверджує, що ті постанови виконують зле. І так, Інститут історії України при Академії наук УССР видав історію України Попова. І ось показується, що та „історія" — просто фашистівська. Під самим носом большевиків, мовляв, видали фашистівську історію України! В чім був цей „фашизм"? А в тім, що „лжеісторики і троцькістівські фальшівники або зовсім замовчували братній звязок українського і російського народу, що історично склався, або, в іншім випадку, прямо робили спроби протащити наявність антагонізму, що нібито існував між українським і російським народом". Оті „фашистівські" історики не підкреслювали в підручниках „прагнення рядового козацтва і селянства України (в XVII. в.) до союзу з російським народом", себто, просто кажучи, з російським царатом, бо тоді царат був усім... Крім того оті „фашистівські історики" не досить підкреслили „ролю російського пролетаріяту" у визвольній боротьбі України від 1917 року і „боротьбу" українського народу проти... своїх урядів: Центральної Ради і Директорії...

Тепер советські часописи заповідають, що це зміниться і що нові „вчені" і „нові підручники" вже постараються все направити і довести нещасним дітям українським, що лиш українська інтеліґенція була їх ворогом, та що єдиними приятелями України були тепер большевики, а давніше — царат...

Відповідно до „вказівок" „ґеніяльного Сталіна", що цілою парою пре до змосковлення нашого народу, фальшують і старі памятники нашої літератури. І так, проф. О. І. Білецький, один з головних підлизайків московських, пише в „Комуністі", що **„Слово о полку Ігоревім"** — це спільний памятник і українського і московського народу. І це вже не є „фальшування історії", лише — її „правдива інтерпретація". Україну „вчений" професор зве **„південним краем",** цебто полудневою провінцією матушки Росії. Це лише „буржуазне українське літературознавство настоювало на національно - українське походження поеми", що „ніби тільки переклад українською мовою може передати красу стилю поеми"; в основній ідеї „Слова" бачило відстоювання „цілости української держави", не зважаючи на те, що „Руська земля", про яку сумує автор „Слова", зовсім не „українська" і не „великоруська" держава, а всетаки февдально-дружинна Русь XII. в., де ще не могло бути й мови про національність". Показується, що ці українські претенсії — бачити в українськім памятнику памятник таки український, „давно зняті ленінським ученням про національність"... „Слово" було і залишиться важливим чинником в історії й української і російської літератури".

Не маємо потреби полемізувати тут з ним, бо вже давно установлена правда про українськість „Слова". Таксамо про „спільність" історії України з Московщиною і про „добродійства", які несли в Україну спершу Петро і Катерина, а тепер Сталін. Не в цім річ. Річ у ствердженні факту, яким цинічним, яким підлим, яким, взорованим на царських прикладах, шляхом простує нова російська тиранія на наших землях, щоб зломити нашу національну відрубність. Мабуть не знайдеться тепер ще такий українець, який не побачив би, того, що ціле крикунство про Маркса і соціялізм — це ординарна вигадка, за якою криється одна стара московська ціль: **знищити нас як націю.**

ПІД ЖОВТО-БЛАКИТНИМИ ПРАПОРАМИ

НА ПРОСВІТЯНСЬКОМУ ЗДВИЗІ ЗАКАРПАТТЯ.

(Спеціяльна кореспонденція „Діла").

Ужгород, 20. жовтня.

Пишу ці рядки все ще під приголомшуючим враженням того свята. Хочу дібрати слів і бачу, що не знайду їх настільки сильних і плястичних, щоб охопити ними і віддати цілу скалю радости, зворушення, гордости, якою ще нині дише вся атмосфера українського Ужгороду.

Щоб усе це зрозуміти і психольоґічно зглибити, треба було бачити!

На Закарпатті живе 600 тисяч українського населення. Ще перед 20 роками була це німа етноґрафічна маса, призначена на нещадну національну смерть, на погній мадяризації. Перед 15 роками була тут національна глуша. А потім прийшли орґіястичні роки викривлювання розбудженого національного духа мас. По селах ходили москвофільські аґітатори і заговорювали до людей російською мовою.

— Розумієте нас? — питались.

— Ні, не розуміємо — відповідали селяни.

— Оце бачите українська мова. Якіж ви українці, якщо по українськи не розумієте?...

— Ми русини — відповідали похмуро дядьки.

— Отож власне. Русский ви нарід і українців женіть разом з їх „Просвітою". Закладайте Общество Духновича!

І закладали. А в той самий час український народовецький рух працював серед нечуваних труднощів.

Які вони були, звідки йшли і хто їх створював, зайво говорити. Про них стільки вже писалося в українській пресі за останніх 18 років!

А вислід?...

В неділю, 17. жовтня ц. р., пройшли вулицями Ужгороду 12,360 учасників Крайового Просвітянського Здвигу Закарпаття. Йшли вони під 128 жовто-блакитними прапорами, з 921 таблицями, з 10 великими транспарентами, з 20 орхестрами! Прийшли з гір і долів, з сіл і містечок бадьорі, сильні, тверді своєю розбудженою свідомістю. Вісімдесять відсотків учасників походу — селяни!

Так, це треба було бачити, щоб зрозуміти! І треба було собі пригадати, що перед 15 роками була тут національна глуша.

— — — — — —

В дні 17. жовтня ввесь Ужгород тонув у прапорах і впивавсь українською піснею. Після архиєрейської Служби Божої в катедральній церкві почався маніфестаційний похід вулицями міста. Поверх дві години плили довгі, здисципліновані ряди. Йшли старі дядьки і бабусі, йшла молодь, хлопці й дівчата у розкішних своєю барвистістю народніх строях, їхали кінні бандерії та півтори сотні наколесників. Неукраїнська частина населення Ужгороду: жиди, мадяри, чехи і очевидно наші ренеґати-москвофіли — були помітно заскочені. Ось це з нетрів народньої гущі вийшла сила, аванґарда тої сили, пробойова еліта свідомого українства. Удар був сильний, засильний.

Недавно робили москвофіли подібний перегляд своїх сил. Стягнули тоді до Ужгороду півтори тисячі затуманених людей, у тому числі всього 200 селян, а решта... шкільна молодь, приведена москвофільськими вчителями.

Мало чехів, дивлячися на недільний здвиговий похід, плескали в долоні. Куди частіше можна було чути терпкі завваги в роді:

— Сакра, уж се зачина!...

Я бачив і фотоґрафував похід у кількох місцях. Найкраще виглядав він перед будинком Крайового Уряду, на якому уперше, як Ужгород Ужгородом, замаяв жовто-блакитний прапор. З великого балькону будинку витав похід ґубернатор в окруженні чільних представників закарпатської адміністрації.

Що думали в той мент усі ті панове?... Невже зрозуміли вони тоді ввесь сенс закарпатської дійсности?...

— — — — — —

На найбільшій площі Корятовича відбулися вполудне всенародні збори. Довкола, як оком глянути, станула муром народня маса, вростала в глиб сумежних вулиць і... чекала. Посередині, на замаєній трибуні президія „Просвіти", провідні громадяни, представники преси української й чеської. Появу голови матерньог Т-ва „Просвіта" зо Львова, д-ра Івана Брика, зустрічає маса бурхливими, френетичними оплесками:

— Слава!...

Оплесками витають також прихід ґубернатора, д-ра Грабара, і віцеґубернатора, д-ра Мезніка.

Довгу чергу промов зачинає голова крайової „Просвіти", д-р Юрій Бращайко.

Переповідати зміст усіх тих промов?... Переповідати те, що говорили: о. Августин Волошин, дир. Юлій Ревай, ред. Ст. Клочурак, пані Єлисавета Станькова, п. Йосиф Данко, о. Іван Рогач, п. Борканюк, д-р Іван Брик, секр. Червенка, д-р Росоха?...

Все це переповісти годі; це треба булоб дослівно передруковувати! Це було настільки сміливе, настільки самопевне і настільки сильне, що вдарило в мене як велика несподіванка. Так могли говорити тільки люди, свідомі своєї сили і свідомі своїх прав, як членів нації в конституційній державі. Недільні вічеві промови — це був визов усім силам, що спряглися на загибіль відродженого українства Закарпаття. З трибун падали слова, призначені і для Праги і для внутрішнього ворога.

А вічева маса?...

Стояла заслухана у резонанс меґафонів і реаґувала пристрасно, стихійно. Оклики „слава" і „ганьба" чергувалися без упину. Слава своєму трудові, своїй праці, своїм ідеалам, а ганьба всьому ворожому, ненависному, всьому, що узмістовлює насильство і диверсію. В масі були представники всіх напрямків від католихів до комуністів, але всіх обєднувало одно змаґання, одна кров і над усіми маяли переможні й горді жовто-блакитні прапори.

— — — — — —

Для характеристики настроїв і національного вироблення учасників здвигу цікаво буде навести хочаб такий момент народніх зборів:

Говорить гість із Праги, головний секретар „чехословацької лідової партії (Шрамека)", п. Червенка. Стверджує величезний поступ народнього освідомлення на Закарпатті та в одному моменті вживає терміну: „русіни".

— Нема тут ніяких „русінів", є тільки українці! — перебивають йому селяни.

Пан Червенка помітно бентежиться і зараз же поправляється:

— Ано, ано, як млювім русіни, то я мислім на українци, як ви тому жекате...

— Отже кажіть „українці", а не думайте тільки!

Пан Червенка дістав врештою оплески, зовсім заслужені, бо не думав і не говорив зле, хоч попереднього вечора в дискусії з ужгородськими співпартійцями твердо обстоював неіснування українського народу на Закарпатті. А день після здвигу на засіданні підкарпатської фракції лідової партії... сам запропонував, щоб для Закарпаття назвати її „чехословенско - українською народньою партією"!

Осьтак переорієнтовувалися чехи впродовж двацять-чотирьох здвигових годин в Ужгороді!

— — — — — —

Очевидно не можна перебільшувати значіння останнього просвітянського здвигу в Ужгороді. Дванацять тисяч учасників на 600 тисяч населення — це мало, як на нормальні культурно-освітні відносини. Але коли взяти під увагу цілу саме анормальність цих відносин на Закарпатті — то це дійсно велитенський подвиг. Подвиг, що приносить честь українським народнім і просвітянським робітникам на Закарпатті і що родить уже не тільки надії, але певність перемоги.

Тепер з черги виринає цікаве питання: як поставиться до проблеми дальшої національної політики на Закарпатті чехословацький уряд і льокальна адміністрація? Резолюції, що їх ухвалили збори і які подамо згодом, ставлять конкретні домагання до влади, жадають припинення мовної анархії у шкільництві та в урядах і домагаються повноти прав для українського населення Закарпаття.

Невже чехословацький уряд знехтує ці домагання?...

Роман Голіян.

Пер Міль.

СЛІПА КИШКА

Хірург д-р Ґраве сказав раз у розмові:

— А я оперував раз чоловіка, що був варт вісімсот тисяч франків.

На це я відповів йому, що це нічого незвичайного. Вандербілт, Форд, король сталі, консерв або цукорків варт більше.

— Ви мене не зрозуміли, — пояснив він. — Я мав на думці, що само його тіло, без огляду на свої духові прикмети та діяльність, тіло живе чи мертве варт було вісімсот тисяч. Був це росіянин, колись великий дідич тульської ґубернії, що втік за кордон підчас большевицької революції. Тоді, як я його знав, мав я враження, що він не міг заспокоїти свого голоду. Його кишеня не дозволяла йому покривати найскромніші вимоги його апетиту. Зрештою він був зовсім здоровий, нормально розвинений і я здивувався дуже, коли прийшов раз до мене на клініку. Він заявив мені, що хоче, щоб його пересвітлити Рентґеном. Говорив це так, якби від цього залежало його життя. Він не міг мені сказати, чи це „щось", що йому дошкулює, є в животі чи у нутрощах, але впевняв, що він „зовсім певно щось має". І те щось домагалось операції.

Я почав його розпитувати, але нічого не довідався. Його відповіді нагадували божевільного. Та такі випадки трапляються. Я відмовив йому геть, кажучи, що я не лікар нервових недуг. Але він благав:

— Пане докторе, будь ласка, зробіть мені рентґенівську знимку! Щож вам це шкодить?

Проти цього арґументу я не міг сказати нічого. Це був найпростіший спосіб, щоб його позбутися. Та коли я глянув на рентґенівську знимку, здивувався я дуже. Той Іван Іванович Єфремов, що хоч і недоїдав, був таксамо здоровий, як ви або я, мав при сліпій кишці якесь чуже тіло — боляк, чи зерно овочу, чи кусень якоїсь кістки завбільшки ліскового горіха. Він казав правду і треба було його зоперувати. Я подав йому це до відома. Він дуже втішився — зовсім інакше зареаґував на цю звістку, як усі інші, що звичайно солоніють. Ніхто з наших пацієнтів не вірить лікарям, що така операція не болить більше, ніж вирваний зуб. Але Іван Іванович засміявся ввесь радісний:

— Коли ви хочете мене оперувати, докторе? Чим скоріше, тим ліпше.

До операції прийшов, як до шлюбу. В останній хвилі я, малощо не відмовився від свого обовязку, бо він не хотів дати себе приспати. Я даремне переконував його, що це необхідна річ і що операції сліпої кишки ніхто ще не переводив без наркози, що я беру на себе занадто велику відповідальність на випадок невдачі. Іван Іванович переконував мене:

— Можете відкинути всякі вагання. Я підпишу вам заяву, що така була моя воля, навіть релігійне переконання, яке не дозволяє мені піддаватись наркотикам. А я й так не ворухнувся на операційнім столі і буду лежати під вами, як дошка.

Я мусів згодитись. І мушу признати, що той незвичайний Єфремов дотримав слова. Він сам положився на стіл і заявив моїм асистентам, що зовсім непотрібно тримають його за руки та ноги. Я всеж видав наказ щодо такого передосторожного засобу, лякаючися, щоб він під впливом болю мимохіть не сіпнувся. Але мій пацієнт був подиву гідний. Він тільки затиснув уста і трошечки заскреготав зубами, але ані не ворухнувся, ані не йойкнув.

Коли я по довгій хвилині вирізав йому сліпу кишку, він крикнув:

— Прошу не дотикатись! Віддайте мені, це моє!

— Як собі бажаєте, — відповів я йому. — Я зовсім не маю охоти переховувати вашу кишку напамятку; хочу тільки подивитися, що до неї причіпилось.

— Ні, ні! Я не дозволю нікому дивитись.

Це чуже тіло, як я вже сказав, було завбільшки горіха, може трохи більше, але я не міг бачити його дійсної величини, бо воно обросло. Він притиснув це до себе, коли ми його несли до ліжка, і зараз прохав, щоб йому принести мидницю з водою, милом і щіточкою.

— Алеж ви можете вмерти! Ви зовсім з глузду зсунулись! — кричав я до нього.

Він не послухав мене і як тільки дістав бажані причандали, почав обчищувати свій таємничий предмет. Нарешті в його пальцях заблистіло щось зелене і прозоре.

Тоді він крикнув, якби приголомшений:

— Мій смарагд, мій смарагд!

— Ваш смарагд?

— Так. Тепер можу вам оповісти. Коли я втікав з Росії без ніяких клунків, тільки в тім, що мав на собі, я не міг нічого більше взяти, крім цієї дорогоцінности. Але на кордоні кожного подорожника трусили, а перед кордоном кожного грабили. Я мусів проковтнути свій смарагд. Гадав я, що на другий день зовсім природно він вернеться до мене. Але нічого не вийшло... з цього. І чого я не пробував від того часу та все надаремне. Смарагд дес ьазстряг. Де, цього я не міг знати. Ось чому я мусів зголоситись до вас до операції. Це був єдиний спосіб...

Ось так виглядає історія про мого найбагатшого пацієнта. Він мав у своєму тілі предмет вартости 800,000 франків, бо за таку ціну продав його. Це був один із найкращих смарагдів у світі. Правда, що як ви його бачили, то ніколи не булиб повірили у таку високу його внутрішню вартість?

Перекл. **а. б.**

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КЛІВЛЕНД, О. Місячні збори Товариства Сокіл, від. 336, відбудуться в неділю, дня 14-го листопаду, в год. 1-шій пополудні. На порядку дня між іншими буде справа 25-літнього ювилею Тов. Сокіл; хочемо всі разом порадитись, щоб було добре. Просимо вирівнати вкладки. — Г. Кісіль, предс.; М. Савчак, кас.; Г. Стефаник, фін. секр. Т. Кальмук, рек. секретар.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЯК ЇХ ДІЛИТИ?

„Людство може бути поділене на багато противних собі груп" — каже відомий „Манчестер Ґардіен".

І він вичисляє кілька таких найзвичайніших поділів. Вівці й козли. Такі, що на все кажуть „так, так", і такі, що на все кажуть „не так, не так". Такі, що мають, і такі, що не мають.

Та ці всі поділи, на думку „Ґардіена", не такі маркантні, як поділ людей на тих, що справді вважають на свої слова й дивляться за тим, щоб їх уживати в стислім значінні, та тих, для котрих слова служать просто на те, щоб їх уживати без думання.

БІЛЬШІСТЬ І МЕНШІСТЬ.

Каже ця сама ґазета, що перші люди це мала меншина, а друга група це велика більшість людей.

Багато людям приємно належати до більшости; їм тяжко належати до меншости.

Та чи варт для приємности переставати думати?

ЗАСТАВИТИСЬ ІНШИМ?

Хто самий не думає своїм мізком, той звичайно без думки не ходить. Не думає він самий, то спускається на думання інших людей.

Примітивні мурини з Африки, що вірять у ріжні чари, кажуть, що чародій може перемінити людину в бездушну річ, яка буде без усякої волі виконувати волю іншої людини. Таку бездушну людину називають африканці „зомбі".

І серед так званих культурних людей деякі люди нічого не люблять так сильно, як перемінити інших людей на бездушних „зомбів", які даються керувати іншим, як віл у ярмі.

ГРАМОТНІСТЬ ПРОТИ НЕГРАМОТНОСТИ.

Чарлз Ґроб, власник ґазети „Джеферсоніен" у місті Сентервил, Місісіпі, хвалиться, що він має в себе мурина-складача, котрий не вміє читати.

Каже власник, що цей мурин, 23-літній Джов Лі, вже 5 років складає сторінки ґазети, а вже не знаючи читати, робить це в цей спосіб, що дивиться на писаний на машинці рукопис, приглядається до форми букви за буквою і шукає для них відповідних черенок.

Це можна вважати ще одним фактом на доказ правди того, що штука читання не має такого значіння, як нам часто здається, коли людина може виконувати звання, котрого сутньою основою можна вважати знання читання. Одначе чи тратить цей складач що через те, що не вміє читати?

КОНЯ ВУДИЛАМИ, ЧОЛОВІКА СЛОВАМИ.

Оповідає Анатоль Франс про суддю, що мав іти на операцію вуха, від котрої мав утратити слух. Питався він товаришів, чи не буде його глухота шкодити йому у званні. „Ні трохи", сказали йому товариші. „Якраз навпаки: ви будете ще більше безсторонним суддею, бо не будете даватися збиватися з дороги безсторонности брехливим зізнанням свідків і крутарським виводам адвокатів".

Чи не можнаб сказати чогось подібного про цього мурина-складача, чи хочби про всякого неграмотного чоловіка? Чи не є неграмотний чоловік у кращім положенні від грамотного хочби тим, що грамотний чоловік виставлений на велику масу брехні, обману, підлещування й інших нечесних способів, яких люди вживають, щоб заставити інших сповняти свою волю?

Одначе чи ми називаємо справжнім чоловіком того, що, знаючи про можливість брехні, обману й підлещування, заткає собі вуха на всякі слова, чи може назвемо справжнім чоловіком того, що ходить з відкритими вухами, ловить усякі слова, правдиві й неправдиві, а потім самий своїм розумом пробує розглянути, де правда, а де брехня?

ШТУКА ДУРМАНЕННЯ.

Останніми часами люди взялися докладно до розсліду засобів, яких уживається до заставлювання людей сповняти їхню волю. В Америці навіть повстав спеціяльний „Інститут для розбору пропаґанди".

Цей „інститут" видав щойно другий лист під заголовком: „Як відкривати пропаґанду?" Пишеться в цьому листі, що пропаґандист звертається передівсім до нашої ненависти й страху, визиваючи зненавидженими визвисками ті одиниці, народи, ґрупи, раси, держави, політичні партії, ідеали, котрі він хоче нам зогидити.

Каже цей „інститут", що в нинішніх часах в Америці за кепські треба вважати отсі визиська: фашист, демаґоґ, диктатор, червоний, комуніст, чужинець, утопіст, радикал і інші. Зате за добрі треба вважати такі слова: правда, воля, честь, свобода, суспільна справедливість, публична служба, поступ, демократія, американський спосіб, тощо.

Тому, хто хоче зогидити когось чи щось, то називає першими визиванками; хто хоче прихилити людей до когось чи чогось, називає це другими визиванками.

І КОЛИСЬ БУЛА ПРОПАҐАНДА.

Засобами пропаґанди служить здавна передівсім живе слово, отже проповідництво, словна аґітація, вічеві промови, тощо. Другим головним засобом є писане слово. Звісно, це засіб багато молодший від живого слова. Найновішою формою друкованого слова це ґазета. Зате найновішою формою живого слова це радіова промова.

Як бачимо, в ріжних часах ріжні засоби висуваються наперед у пропаґанді. Нині, можна сказати, ведеться боротьба між пресою й радіом, як між двома наймогутнішими засобами пропаґанди.

Анґлійський учений Чарлзворт у своїм відчиті в одному анґлійському університеті показував цікаві засоби пропаґанди в старинних часах. У Римі, наприклад, пропаґанди вживано дуже широко. Очевидно, не роблено її модерними способами, при помочі радія або преси. Найулюбленішим засобом пропаґанди в римлян були гроші. Себто, римська держава вибивала на грошах преріжні кличі, котрі вона хотіла підсунути підбитим нею народам. Ці написи раз говорили про мир, іншим разом про веселе життя під римським пануванням, то про скасування довгів, то про вічну тривалість Риму.

ПРОПАҐАНДА Й ДІТИ.

Нема сумніву, що чим далі, тим більше люди вживають пропаґанди зовсім свідомо. Роблять це нині навіть діти. Читав я недавно в одному виховному місячнику лист одної матери про свою дитину. Мати слухала співу на радіо, сказавши дитині сидіти тихо й не перешкаджати матері слухати. Нагло дівчина, не сказавши слова, пустилася в танець. Здивована мати сказала: „О, я не знала, що ти так гарно танцюєш".

„То ще не танець!" — каже дівчина, „то лише розголос для танцю".

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

АФОРИЗМИ.

Коли старий бурить, а молодий будує, то це ще не те саме. — Жидівська приповідка.

Віддаль зменшує всі фізичні речі, а збільшує моральні. — Гебель.

Бути щирим можу прибіцяти, одначе бути безсторонним — ні. — Ґете.

Хто є мудрець? Лише той, хто знає мету свого життя. — Лев Толстой.

Також мішаний напиток псується, коли його не замішати. — Геракліт.

Релігія жінок основується на цьому, щоб служити Богові та й чорта не прогнівити. — Оксенстерна.

Око й ухо для людини лихі свідки, коли не мають чутливого духового життя. — Геракліт.

У праці не будь побіжний, у розмові не перескакуй з предмету на предмет, в душі не будь ніколи тісний — в житті не відчувай недовільного часу. — Марк Аврелій.

Треба знати, що війна це щось загальне та що боротьба вдержується законом і що все повстає завдяки боротьбі та конечності. — Геракліт.

Супроти архитворів поводиться так, як супроти короля: Ніхто не говорить, лише жде аж маєстат перший промовить до нього. — Шопенгавер.

Хто повинен виповнити картку перепису безробітних

Кожна родина у Злучених Державах дістане заклик від президента Злучених Держав 16 листопаду, коли листоноші роздадуть рапортові картки для безробітних. Згаданий заклик — це особистий апель президента до кожної цілковито або частинно безробітньої людини, щоб виповнила та звернула картку.

Праця роздачі та збирання карток буде вповні спочивати в руках листоношів. Хто не зможе як слід зрозуміти всіх чотирнацятьох питань, поданих на картках, або не буде певний, як написати відповідь, може вдатись на найближчу почту, де застане компетентну людину до помочі.

У заклику до безробітних, президент взиває, щоб картки виповняли тільки ті люди, котрі „можуть працювати і шукають заняття". Хто працює, той не повинен картки виповняти, хіба що працює частинно і бажає більше праці. У загальнім інформаційнім бюлетені, висланім до всіх почтмайстрів, адміністратор Біґерс вичисляє отсі кляси людей, котрі повинні зареєструватись:

Цілковито безробітні.

1) Люди, котрі працювали за заплату, є всилі працювати та дальше бажають праці.

2) Люди, що попередньо мали свої підприємства, фарми або займалися професією, а тепер більше не займаються тими ділами, одначе можуть працювати і бажають праці.

3) Люди, що тепер перший раз пошукують праці.

Частинно безробітні.

1) Люди, що частинно працюють на реґулярній роботі, можуть більше працювати та бажають більше праці.

2) Люди, що працюють частинно на нереґулярній роботі (включно з принагідними робітниками), котрі можуть більше працювати і бажають більше праці.

Робітники допомогових праць.

1) Люди, заняті на проєктах Адміністрації Поступу Праці або на негайних проєктах інших федеральних аґентур програмових робіт.

2) Люди, що працюють по таборах (кемпах) CCC.

3) Люди, заняті на проєктових роботах НИА.

4) Особи, що одержують студентську допомогу НИА.

5) Люди, заняті на проєктах негайних робіт, веденних стейтовими або місцевими властями як частину програми допомогової праці.

Уряд запевняє тих, котрі підпишуть картки, що подані інформації на картках не будуть вжиті на слідство, провірку громадянства ані на ніяку іншу ціль, шкідливу безробітній людині. Відносно тої справи адміністратор Біґерс заявив: „Це є плянове всенародне старання, щоб дізнатись про факти дотичнo безробіття. Америка мусить знайти можливий вихід з того положення; але заки можна буде приняти конкретні пляни для знищення безробіття, треба наперед довідатися про всі факти".

Лист до редакції „Свободи"

Ню Йорк, Н. И.,
9. листопаду 1937.

До Редакції часопису
„Свобода"
в Джерзі Сити, Н. Дж.

Вельмишановний Пане
Редакторе!

Прикладаючи при цьому листа до п. професора Олександра Кошиця від п. М. Ґанна й І. Петровського, прошу Вас надрукувати його в найближчому числі Вашого часопису.

Іван Петровський.

Ню Йорк, Н. И.,
9. листопаду 1937.

Високоповажаний Пане
Професоре!

Пишучи на Вашу критику фільми „Наталка Полтавка" свою відповідь, уміщену в дітройтській „Українській Зорі" та в „Січовому Кличі", в якій я вжив поспішних і можливо необґрунтованих тверджень та допустився не цілком коректних виразів, які могли Вас зневажити як мистця, громадянина й українця, я отсим заявляю, що моя вимушена відповідь була написана під вражінням того, що Ваша критика відемно відібється на інтересах Української Фільмової Корпорації, яка для мене таксамо дорога, як і для кожного українця, бо ця корпорація матеріяльно і морально започаткувала українську фільмову індустрію.

Тепер, оглядаючись на минуле, я усвідомляю свою помилку і отсим отвертим листом відкликаю все написане і сподіваюся, що Ви, Пане Професоре, зрозумієте мій тодішній душевний стан і через те вибачите мені прикрість, заподіяну Вам проти моєї волі, а українське громадянство прошу вірити в щирість моїх слів і повної поваги до Пана Професора О. Кошиця.

Михайло Ґанн.

Супроти цього, що я забирав прилюдно голос у цій справі, в цілості приєднуюся до повищого письма п. Ґанна.

Іван Петровський.

НА БЕНКЕТІ ЧИ ЛЮДСЬКЕ МЯСО.

До столиці Бельгії, Брісселі, прийшли з Конга вістки про страшне відкриття інспектора Бертранда, який є шефом адміністрації бельгійської провінції Стенлівіл. Він запримітив, що від якогось часу деякі роди мяса, що виглядало якось дивно, продавали на торгах значно скорше, ніж інше. Туземці говорили Бертрандові, що це мясо з шимпанзів.

Та одного дня прийшов до Бертранда мурин і сказав, що його сина вбито, а тіло виставлено на ринку на продаж.

Бельгійський службовик не хотів цьому вірити, та щоби бути певним, вислав лікаря. Цей справді розпізнав зараз, що мясо було людське. Бельгійська кольоніяльна влада заарештувала всіх муринів, що торгували якимнебудь мясом.

Бельгійські вчені, що давніше досліджували в Конгу справу людоїдства, ствердили, що для мурина має вартість лише життя членів його родини або племени. Мурина з чужого племени або білого вбиває так спокійно, як звірину. Тому то мурини їдять майже виключно людей з чужого племени.

Та недавно трапився випадок людоїдства в Конгу серед муринів, яких бельгійці вважали вже цивілізованими.

Мурини племени Ямбінга, що живуть над рікою Ітіморі, запримітили, що крокодиль кинувся на мурина, який плив у невеличкому човні, званому пірог. Мурин цей був із сусіднього села. Крокодиль відгриз муринові ногу та пірнув на дно, щоб там її зісти. Чорні з Ямбінга виловили трупа, а як переконалися, що він був із сусіднього племени, зіли його. При тій нагоді уладили забаву, на якій були навіть білі. Білі стямилися, що були на бенкеті людоїдів щойно тоді, як при вогнищі на другий день знайшли людські кости. Повідомили військову владу, яка арештувала багато муринів. Мурини оправдувалися, що зідженого земляка не вбили, бо зробив це за них крокодиль, тому замісць похоронити, воліли зісти його.

На всі запити відповідали дуже наївно, що чорний не належав до їх племени, тому не можуть зрозуміти, чому не вільно було їм зісти його.

Чи хочеш наблизитися до богів? То наблизився до них, сповняючи милосердні вчинки, бо прикметою божества є милосердя. — Шекспір.

Великі думки та великі враження вже з самої своєї природи є самітні. — Оскар Вайлд.

ВАЖНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ

ОТСИМ АДМІНІСТРАЦІЯ „СВОБОДИ” ПОВІДОМЛЯЄ УСІХ ТИХ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬ У „СВОБОДІ” РІЖНІ СВОЇ ІМПРЕЗИ, ЩО „СВОБОДА” НЕ МОЖЕ ПОМІЩУВАТИ В ОГОЛОШЕННЯХ НІЯКОЇ ЗГАДКИ ПРО ЯКІНЕБУДЬ „ВИГРАВКИ”, БО ЦЕ ПРОТИЗАКОННЕ.

АДМІНІСТРАЦІЯ „СВОБОДИ”.

Вияснення М. Еремієва

Женева, Швайцарія, 1. листопаду, 1937.

До Хвальної Редакції часопису „Свобода”, Джерзі Сіті, Н. Дж.

Високошановний Пане Редакторе!

В числі з 5. жовтня Вашого поважаного органу прочитав я статтю п. Онацького під титулом „Императорскій Орден св. Юра”, в якому згадується моє імя, і я надіюся, що Ви не відмовите дати місце наступному спростуванню.

Автор статті, покликаючися на „журналістичний обовязок”, повідомляє громадянство, що в 1932 році повстав орден св. Юра, якого ініціяторами були: „Токаржевський, Еремієв, Донцов і Василь Вишиваний”.

Тому, що „журналістичний обовязок” загально розуміється як обовязок відшукати правду, що неможливо без звернення до першого джерела, то я мушу припускати, що п. Онацький, раніше ніж вивів свої революції на сторінки Вашого поважаного часопису, звернувся за відповідними поясненнями до трьох з вище зазначених осіб. А що до мене він не звертався, я вважаю необхідним ствердити:

1) Про нібито існування ордену св. Юра довідався я вперше з виданого купкою анонімів час. „Вояк” (українські військові були перші обурені появленням подібної публікації), який до речи обмежився брудними інсинуаціями й темними натяками, які очевидно були метою його ефемерного існування.

2) З д-ром Донцовом, архікнязем Вільгельмом та кн. Токаржевським я ніколи не мав ніяких розмов про організацію якогось ордену, чи якоїнебудь спілки, причому з двома першими я не мав уже стосунків від довших років. Особливож думаю, що колиб ці особи, які тішаться моєю глибокою повагою, дійсно думали щось подібне зорганізувати, то лише на користь української справи, на що є доказом їх довголітня патріотична діяльність.

3) Галасу, піднесеного довкола „Ордену”, який, якщо і дійсно існує, то діяльности своєї нічим не виявив, не можу пояснити нічим іншим як існуванням серед українців власних Скоблинів та Плевіцьких.

4) Кандидатура моя на зізді не могла „провалитися”, бо не була виставлена і над нею не голосовано, а пп. Лотоцький та Микитюк не „мусіли” виступити з Ради, а категорично, не вважаючи на запрошення, відмовилися співпрацювати з п. Шуминським, перевибраним головою Ради.

5) До Женеви я не „подався”, а маю там уже від 10 років центральне бюро, якого діяльність мусів посилити в звязку з утрудненням пресової акції у Франції.

З повною до Вас повагою,

Мих. Еремієв.

Добрий лік.

— Коли я писав до пізної ночі, — нарікав поет до приятеля — то не міг опісля заснути.

— Ну, то маєш знаменитий середник на сон.

— Щож таке?

— Цілком просто: прочитай іще раз усе написане!

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ. (9)

Величезний літак зробив ще кілька нервових закрутів понад морем зелені, що виднівся внизу, і, немов вибившися з сил, упав на верхи дерев. Наперед чути було тріскіт галузок, далі скрегіт крил і полотна, що обривалось від дерев, а далі сильний стук і шалене потрясення. Поломаний, обскубаний літак запоров носом у галузі дерев і на них застиг.

Серед лоскоту громів і безнастанних блискавок роздався жахливий крик жінок. У покрученому нутрі розбитого літака вони пищали про поміч. Всі вони були перемішані наче людська яєшня. Вони кричали і рухались автоматично, втративши в першім моменті притомність. Далі чоловіки почали поволі вилазити з тої мішанини і витягати жінок.

Перелякана на смерть княгиня автоматично сіла знову на крісло: „Я пропала, я пропала. Кінець, кінець усьому, я вже сконала, я мертва!” По хвилі вона почала стогнати і кликати помочі: „Анет, Алекс, дайте мені вонючу сіль... я мертва!” Її чоловік уже також прийшов до себе і, споглядаючи на свою жінку, яка видно була ціла, процідив крізь зуби: „Стули собі рота”.

Спокійною і зрівноваженою була Джейн. Та це не означало, що вона не налякалася. Вона з переляку теж на хвилю стратила була притомність. Але це вже була її вдача повернути все зрівноважено, навіть у моментах найбільшого страху. Вона почала обережно себе оглядати, чи не сталось їй чого злого. Вона була ціла, здорова. Радість огорнула її серце.